

I.- L'HEREU DE GIRONA

(Fragment inèdit d'una conferència)

El quiet afany que sembla covar Girona per salvar la empremta d'una fidelitat en la producció dels poetes nostrats, i per mantenir, en certa manera, el nexa d'una escola poètica gironina, porta aquella ciutat a ofrenar amb preferència els seus dons de suggestió a un temperament jove, que tingui la il·lusió de lliurar-s'hi d'una manera predilecta.

Mort En Badia, a qui Girona havia instituït hereu de son patrimoni estètic d'intimitats, aquesta herència ha passat, per substitució, a En Camil Geis. Aquest, també, ha vist descloure la seva vocació literària sota el recer d'aquella ciutat; aquest redós una mica ombrejat de fosca melangia, que percudeix l'esperit, fent-lo reaccionar a voltes en un lleu sentit mofeta.

La lírica d'En Geis és, en certesa, nodrida dins aquell ambient i formada segons la influència d'aquells caires. En la correntia fàcil de les rimes, harmònicament adaptades, en reflecteix el paisatge, d'una faisó meditativa, cop-sant-ne el sentit del fons, amb intuïció verament possessora de la psicologia artística de la ciutat.

La imatgeria aguda, i ensem arquitecturada; el domini constant de l'espectacle, arbitrat per la força del lirisme subjectiu i previngut a tot esclat extern; i la flonja boirina de son enginy de visió, com un mantell d'originalitat,—són tres projeccions de la mateixa essència, amb què Girona ha investit l'ascendent producció de Camil Geis. Tant en la estructura del seu paisatge, com en el marge d'ironia que surt a somriure de vegades entre els seus versos, és, doncs, acusada, en aquest poeta, la presència de Girona.

I En Geis, concretament, s'ha atansat a la seva ciutat per vies diferents, en els seus versos, en cercar-hi motius la seva Musa. D'esquitllentes, posat a l'aguait, en sap donar, a l'atzar, detalls íntims, que en revelen tot el sentit medieval, místic, heròic i mig empordanès, ensem. Així, quan canta aquell indret de vora la Catedral, on resa humilment "la font de la Mare de Déu de la Pera": aquella font

"que fa olor de canongia
i fa olor de claustre antic".

I així, sobre tot, en aquells sis versos, titulats "Epigrama de Girona a través", en els quals és esquemàticament cenyida la sensació triple i completa que ve a constituir la tricromia espiritual de la ciutat:

"Entrem pel portal de França,
—quina pena l'evocar!—.

Sort que ens diu de Catalunya
el carrer de Montserrat.

Les places del vi i de l'Oli,
quina flaire d'Empordà!".

Però, apart d'aquesta visió de detall, expressiva enc que sols insinuada, En Geis ha enfocat amb més ample vol, eixamplant els límits de la fantasia o calcigant reflexivament la invocació, la gesta de cantar Girona, en dues composicions de to major, que esmentarè.

En la primera, el poeta, pots per reacció al tòpic de situar-la constantment a la tardor, ha cantat "Girona, a l'hivern". L'autor demana, però, al vianant, com a prelude:

"deixa-t'hi caure al marge tardoral,
quan la devesa, despullada,
implora les boirades i les neus";

que hi vagi llavors que els seus

"carrers estrets l'espongen de silenci
i Sant Narcís s'allunya...";

quan

".... les llambordes ploren
per reimflar tots els portals tancats,
i al seu damunt les boires s'acoloren
de la grisor dels murs esgabellats".

Car aleshores, afegeix, recordant En Badià, quan vingui,

"l'hivern et semblarà com la Quaresma
del temps a la ciutat";

i la cançó que

"s'afua d'una grisa balconada",

el vianant,

"com una nòrdica balada

l'escollarà, meravellat".

Fins aquí, abans d'entrar, diríem, a la plenitud de l'hivern; el poeta ens ha encomanat, expresament, la sensació boirosa dels ambients ciutadans nòrdics. Però la visió pròpiament hivernal, musicalment majestuosa, amb una bella elegància de línies i una formosa harmonia de dicció, apareix en les estrofes finals, que transcrivim íntegres, lligades com estan sintàcticament:

"I quan tots els carrers semblin de marbre
per gràcia de la neu,
i sobre la columna de cada arbre
com un artesonat el brancom seu,
arrecerat devora de l'estufa,
darrera els vidres del balcó,
per companyia el gat que s'estarrufa
pel teclejar del vent enutjador,
Schumann t'ungirà de melangia
sota l'arquet del violí plorós
i Andersen et durà la fantasia
al seu país d'ensomni lluminós".

En aquesta clàusula lírica, teixida de dalt a baix, com és habitual estil d'En Geis, ens apareix descrita mòrbidament una nova i personal sensació de Girona. I això palesa com aquesta ciutat és rica i inexhaustible en suggestions artístiques, les quals, àdhuc essent-li estrictament fidels, no esdevenen mutuament repeticions, sinó renovacions, a través de la diversa sensibilitat de cada comentarista líric...

També i finalment, Camil Geis, conscient d'haver esdevingut el novell poeta predilecte de la seva Urbs, ha uniformat l'impuls líric, adaptant-lo al to daurat i heròic d'una "Oda admonitiva a Girona". Com son nom ja indica, aquest poema, retòric i clàssic de forma, i fort de contingut, és una imprecació, freqüent ja en altres cantors gironins, estimuladora de l'insint pairal renaixent.

Davant la ciutat

"que en l'ancestral menbrança sebollida,
passà el rosari de les seves gestes
oblidadisses",

l'autor aixeca la seva veu, per tal que

"sigui el potent desvetllador que animi
el cor humit de tota pedra tosca,
i que desfogui cada flauta muda
de l'orga immensa".

I, malgrat ésser l'ale del poeta, no petulant, però si ferm, afegeix:

"Mes si per cas la meua veu mesquina
no té prou força per la desvetllança,
que el vent inflami ses guspises minces
i les exalti".

Fins que en un suprem clam comminatori, de clàssiques resonàncies, de dring solemne i acords de bronze, acaba:

"Dreça't, Girona, per la gran conquesta;
no fos el cas que en l'immortal ensomni
et sorprengué la Pàsqua de la terra
morta per sempre".

Això, deixant de banda, en aquest assaig purament literari, la valor realista i ètica, la colpadora propietat, d'aquestes paraules de l'autor, forjades en el més lúcida encuny nostrat, i en el tremp racial, arborat i madur, d'avui.

Camil Geis, exteriorment, no tempta pas a endevinar-li son enginy líric ni la seva comprensió cívica. Però és que el misteri silenciós, que ha vetllat, com a testimoni únic, la comunicació que dels seus dons ha fet Girona a aquest poeta, segueix essent-li companyonatge constant, per millor servir, així, recatadament i secreta, aquelles mercès maternals de la Urbs que infantà son lirisme.

Octavi SALTOR

2.-

"Estudi per a retrat", per Marian A. Espinal

3.- MARIAN A. ESPINAL Nat a Terrassa, l'any 1897

L'obra que ara presenta a la consideració del públic, conservant aquesta mateixa intensitat de visió, mulla, endolceix i entendraix els colors com si els suqués en la primera llet que mamen els ulls dels pintors, que són els pits que els nodreixen.

(Francesc Pujols, «Recull d'articles dins les publicacions de «La Revista»)

4.-

CANT DEL NEGUIT

No acabarà el penar, bon Déu: no acabarà a la fi?
Em diguessiu, Senyor, si la tenebra,
Quan pèr a sempre caigui la palpebra,
Perdurarà, en la mort, talment com el frisar d'aquí?

Hauré d'abandonar el camí de l'esperança mia,
Qui sempre, en Vós, h estat? Si era retut
En vida, al traspasar em dareu ajut?
Quina hora, en mi, fareu la llum, Senyor! Quan serà el dia?

Què em portarà a l'ignota via, enllà l'ensomni etern?
Si la vida, en la mort, es consolida,
El misteri de l'ànima afligida,
Cap on s'envolarà? La fel del dubte sempitern,

No finirà d'aquesta llei, mai més!...
Oh, etern neguit d'això que és i no és!

Si en la vida i la mort, fos sempre així,
Foneu-me en un capvespre sense fi!

Ramon TOR